

ȘCOALA GIMNAZIALĂ „ALEXANDRU IVASIUC”
BAIA MARE

CERC PEDAGOGIC
20 mai 2016

REFERAT

*Abordarea de tip integrat a conținuturilor
învățării*

Înv. Tămășan Terezia
Prof. învă. primar Filip Maria

Abordarea de tip integrat a conținuturilor învățării

Educația reprezintă axul principal al formării personalității umane. Platon afirmă că: „*nu este nimic mai dumnezeiesc decât educația, prin educație omul ajunge într-adevăr om*”.

În această perioadă asistăm la dezvoltarea unei noi abordări educaționale, care determină organizarea și trăirea unor experiențe de învățare ținând seama de cerințele viitorului și de necesitatea producerii unor schimbări dorite în comportamentul copilului de astăzi.

În societatea de astăzi, când cunoașterea umană se află într-un proces continuu de diferențiere, când apar noi discipline care se adaugă celor deja existente în învățământ, tendinței de diferențiere încearcă să i se opună tendința de integrare. Explozia informațională conduce nu numai la creșterea cantitativă a cunoștințelor, ci și la esențializare, la integrare.

Problemele concrete de viață, ce trebuie rezolvate zi de zi, au un caracter integrat și nu pot fi soluționate decât apelându-se la cunoștințe, deprinderi, competențe ce nu sunt încadrate în contextul strict al unui obiect de studiu. Pentru ca elevii zilelor noastre să facă față solicitărilor lumii contemporane, trebuie să le formăm capacitatea de a realiza transferuri rapide și eficiente între discipline, de a colecta, sintetiza și de a pune la lucru împreună cunoștințele dobândite.

Abordarea integrată a curriculum-ului pune accentul pe formarea unor competențe, atitudini și valori transversale și transferabile, utile pentru dezvoltarea personală și socială a elevilor.

Curriculum-ul integrat presupune o anumită modalitate de predare și o anumită modalitate de organizare și planificare a instruirii ce produce o inter-relaționare a disciplinelor, astfel încât să răspundă nevoilor de dezvoltare a elevilor.

Evoluția practicii pedagogice contemporane cunoaște o dinamică importantă. La noi în țară, s-a propus un astfel de curriculum integrat pentru prima dată în anul 2008, la grădiniță, iar în anul 2012 pentru clasele pregătitoare, întâi și a doua. Integrarea curriculară își manifestă beneficiile la clasele pre-primare și primare și se datorează atât particularităților de învățare a copiilor, cât și modului de organizare a predării.

Beneficiile abordării curriculum-ului de tip integrat

- Hrănește și refortifică abilitățile și cunoștințele învățate într-o arie de studiu și le utilizează în alta;
- Conferă elevilor experiențe academice din ce în ce mai bogate extinzând contextul și aplicabilitatea deprinderilor și informațiilor lor;
- Eficientizează utilizarea timpului de învățare pentru cunoștințele, competențele dintr-o arie spre a fi utilizate ca suport în alta.

În locul coincidențelor dintre obiectul de învățământ și disciplina științifică, se optează pentru „câmpuri cognitive integrate” care transcend granițele dintre discipline.

Predarea integrată cunoaște o extensie relativ rapidă, în primul rând datorită faptului că răspunde unor preocupări privind natura științei. Cei mai serioși pași în predarea integrată s-au făcut în învățământul preșcolar și primar, dar și în cel gimnazial și liceal.

Predarea integrată se dovedește a fi o soluție pentru o mai bună corelare a științei cu societatea, cultura, tehnologia. Cu toate acestea, se întâmpină o serie de dificultăți, ce țin în primul rând de schimbarea mentalității cadrelor didactice, înlăturarea comodității, a inerției.

În predarea-învățarea conținuturilor învățământului preuniversitar, este din ce în ce mai prezentă tendința de organizare a acestora dintr-o perspectivă integrată. În dilema predării pe discipline de sine stătătoare sau pe baza integrării conținuturilor în „câmpuri cognitive integrate” care transcend granițele dintre discipline, a învins, se pare, cea de-a doua variantă.

Argumente ale predării integrate :

- Angajarea responsabilă a elevilor în procesul învățării;
- Încurajarea comunicării și a relațiilor interpersonale prin valorificarea valențelor formative ale sarcinilor de învățare în grup prin colaborare;
- Transformarea cadrului didactic în factor de sprijin, mediator, facilitator și diminuarea funcției sale de „furnizor de informații”.

Argumente ale integrării:

- La nivelul unor programe pentru învățământul preuniversitar se operează cu „teme”, cu „orientări tematice” de fapt, care semnifică faptul că profesorul are o anumită libertate de a alege sau de a propune conținuturi.
- Însă, această organizare a conținuturilor are și propriile...

Dificultăți și limite:

- Dificultatea pregătirii cadrelor didactice care să predea într-o asemenea manieră. Sistemul de formare inițială și continuă a cadrelor didactice din România este predominant axat pe predarea pe discipline, în funcție de specializarea de pe diploma de absolvire a facultății;
- Imposibilitatea aprofundării de către elevi a cunoașterii științifice specializate;
- Lipsa de tradiție pedagogică a integrării;
- Opoziția latentă sau activă a cadrelor didactice privind tendințele integratoare.

Niveluri ale integrării conținuturilor

Integrarea conținuturilor vizează stabilirea de relații strânse, convergențe între elemente, precum: concepte, abilități, valori aparținând disciplinelor școlare distincte.

Din acest punct de vedere, literatura de specialitate identifică următoarele posibilități:

- Integrare intradisciplinară;
- Integrare multidisciplinară;
- Integrare pluridisciplinară;
- Integrare interdisciplinară;
- Integrare transdisciplinară.

Organizarea și predarea **intradisciplinară** a conținuturilor au reprezentat și reprezintă încă axele curriculum-ului tradițional. În același timp se constituie în „operația care presupune a conjuga două sau mai multe conținuturi interdependente aparținând aceluiași domeniu de studiu, în vederea rezolvării unei probleme, studierii unei teme sau dezvoltării abilităților”.

Integrarea intradisciplinară se realizează prin inserția unui fragment în structura unei discipline pentru a clarifica o temă sau prin armonizarea unor fragmente în cadrul unei discipline, pentru rezolvarea unei probleme sau dezvoltarea unor capacități și aptitudini.

Intradisciplinaritatea are în vedere:

- a) Integrarea la nivelul conținuturilor;
- b) Integrarea la nivelul deprinderilor și competențelor.

Aceasta se poate realiza:

- pe orizontală, între conținuturi și competențe ale disciplinei la același nivel de studiu;
- pe verticală, între conținuturi și competențe de la niveluri diferite de studiu.

De exemplu, dezvoltarea capacității elevilor de a rezolva exerciții cu și fără paranteze nu poate fi efectuată fără însușirea ordinei efectuării operațiilor care, la rândul său, are la bază o bună cunoaștere a algoritmilor de calcul pentru efectuarea operațiilor de adunare și scădere cu și fără trecere peste ordin, cât și a operațiilor de înmulțire și împărțire a numerelor formate dintr-una sau mai multe cifre.

Un alt exemplu, poate, mai edificator, este că însușirea citit-scrisului nu poate fi realizată fără o foarte bună dezvoltare a auzului fonematic prin aplicarea binecunoscutei metode fonetice, analitico-sintetice, cât și prin dezvoltarea capacității de a scrie grafisme.

Avantaje și dezavantaje ale organizării și predării intradisciplinare

Avantaje:

- Justificarea pedagogică a acestui mod de abordare a conținuturilor constă în aceea că ea oferă un mod direct, atât profesorului, cât și elevului, o structură care respectă ierarhia cunoștințelor anterior dobândite;
- Este securizantă: pe măsură ce avansează în cunoștințe și competențe, elevul își dă seama de drumul pe care l-a parcurs.

Dezavantaje:

- Transferul orizontal de la o disciplină la alta al celor ce învață se produce puțin și, de regulă, la elevii cei mai dotați;
- Perspectiva intradisciplinară a condus la paradoxul „enciclopedist specializat”, care închide elevul și profesorul într-o tranșee pe care și-o sapă ei înșiși, care îi izolează din ce în ce mai mult, pe măsură ce o adâncesc;
- În devotamentul său pentru disciplină, cadrul didactic tinde să treacă în planul doi obiectul prioritar al educației: elevul.

Pluridisciplinaritatea

Este definită ca juxtapunere a disciplinelor mai mult sau mai puțin înrudite. Fiecare disciplină este studiată în funcție de o sinteză finală de studiat.

Perspectiva pluridisciplinară este o perspectivă tematică. Este „*pedagogia centrelor de interes*”, lansată de Decroly. Predarea în maniera pluridisciplinară pornește de la o temă, o situație sau o problemă care ține de mai multe discipline în același timp.

Astfel, la clasa a IV-a, o temă precum „Iarna” se regăsește în cadrul mai multor discipline. Unitățile de învățare care o integrează ar fi următoarele:

- Limba română- „Baba Iarna intră-n sat”;
- Științe – „Fenomene ale naturii “;
- Abilități practice- „Activități cu materiale sintetice (hârtia)“.

Scopul lecțiilor care abordează această temă poate fi aprofundarea cunoștințelor despre anotimpul iarna prin formarea de atitudini pozitive față de mediu și protejarea acestuia și cultivarea dragostei pentru tradiții și obiceiuri.

Specialiștii în domeniul integrării conținuturilor afirmă că acest tip de abordare poate fi comparat cu derularea unei discuții în care fiecare dintre parteneri își exprimă punctul de vedere.

Această metodă face ca diverse discipline să analizeze aceeași problematică, fără să se ajungă la sinteze comune și la puncte de vedere comune; răspunsurile date pun în evidență multiplele fațete ale aceleiași teme sau probleme.

Avantaje și dezavantaje ale pluridisciplinarității

Avantaje:

- Situează un fenomen sau un concept în globalitatea sa, în toate relațiile sale;
- Din perspectiva educației permanente, predarea pluridisciplinară fundamentează învățământul pe realitate și pe problemele ei. Legătura școlii cu viața socială este mai motivantă pentru elev;
- Reduce compartimentarea cunoașterii și a conținuturilor în funcție de domeniul din care fac parte;
- Asigură un transfer mai bun al cunoștințelor în situații noi.

Dezavantaje:

- Riscul superficialității în învățare este mare;

- Nu se asigură progresia de la cunoscut la necunoscut, ca în cazul studiului disciplinelor în manieră tradițională;
- Se sacrifică rigoarea și profunzimea în favoarea unei simplificări excesive.

Interdisciplinaritatea

Este definită ca „interacțiune existentă între două sau mai multe discipline, care să poată să meargă de la simpla comunicare de idei, până la integrarea conceptelor fundamentale privind epistemologia, terminologia, metodologia, procedeele, datele și orientarea cercetării”.

Principala modalitate de introducere a interdisciplinarității în învățământ o reprezintă regândirea conținuturilor și elaborarea planurilor, a programelor și manualelor școlare în perspectiva conexiunilor posibile și necesare sub raport epistemologic și pedagogic.

Acțiunea de promovare a interdisciplinarității trebuie să se integreze în contextul sistemului educativ dat. De asemenea, pentru a fi eficientă, trebuie să se asocieze cu alte principii sau inovații specifice unui învățământ modern.

Avantaje și dezavantaje ale interdisciplinarității

Avantaje:

- Conceptele și organizarea conținutului din această perspectivă favorizează transferul și, prin urmare, rezolvarea de probleme noi, permit o vedere mai generală și o decompartmentare a cunoașterii umane;
- Această optică constituie o abordare economică din punctul de vedere al raportului dintre cantitatea de informație și volumul de învățare;
- Realizează conexiuni între discipline, punând în evidență coeziunea, unitatea, globalitatea temei sau a problemei de studiat.

Dezavantaje:

- Tratarea interdisciplinară trebuie să evite tendința de generalizare abuzivă, de însușire a unor cunoștințe și deprinderi dezlănate;
- Perspectiva interdisciplinară realizată la nivel de grupe de discipline conexe sau concepută sub o formă și mai radicală nu implică abandonarea noțiunii de disciplină.

Concret, matematica se poate asocia cu specii literare cunoscute copiilor, cum ar fi ghicitorile sau diferite strofe care presupun efectuarea unor calcule mintale și care, în același timp, binedispun, activează și-i motivează pe elevi în activitățile propuse.

De asemenea, subiecte din cadrul disciplinei științe, precum *Animalele sălbatice și domestice* oferă multe ocazii de a include diferite texte literare asociate viețuitoarelor.

Multidisciplinaritatea

Este forma cea mai puțin dezvoltată de întrepătrundere a disciplinelor, constând numai în alăturarea anumitor elemente ale diverselor discipline, evidențiind aspectele lor comune.

Acest mod de abordare presupune predarea conținuturilor care aparțin unei discipline școlare prin modalități specifice fiecărui domeniu, făcând însă apel la virtuțile argumentative și persuasive ale altor discipline;

Există două moduri de integrare în funcție de tipul disciplinelor:

1. Integrarea complementară, când corelațiile se realizează între discipline înrudite, complementare;
2. Integrarea paralelă, când corelarea se face între discipline din grupe diferite.

Un exemplu ar putea fi reprezentat de abordarea temei *Omul* atât din perspectiva creaționistă, cât și din cea evoluționistă, adaptând, desigur, informațiile la caracteristicile de vârstă ale elevilor

Avantaje și dezavantaje ale multidisciplinarității

Avantaje:

- Confortul cadrelor didactice, care nu își simt domeniul amenințat;
- Realizarea de planificări corelate între discipline;

- Realizarea de către elevi a unor legături între conținuturile diverselor discipline;
- Explicarea unor teme sau probleme ce nu pot fi lămurite în cadrul unei singure discipline.

Dezavantaje:

- Unele teme sau probleme din lumea reală necesită un efort conjugat pentru a fi rezolvate;

Transdisciplinaritatea

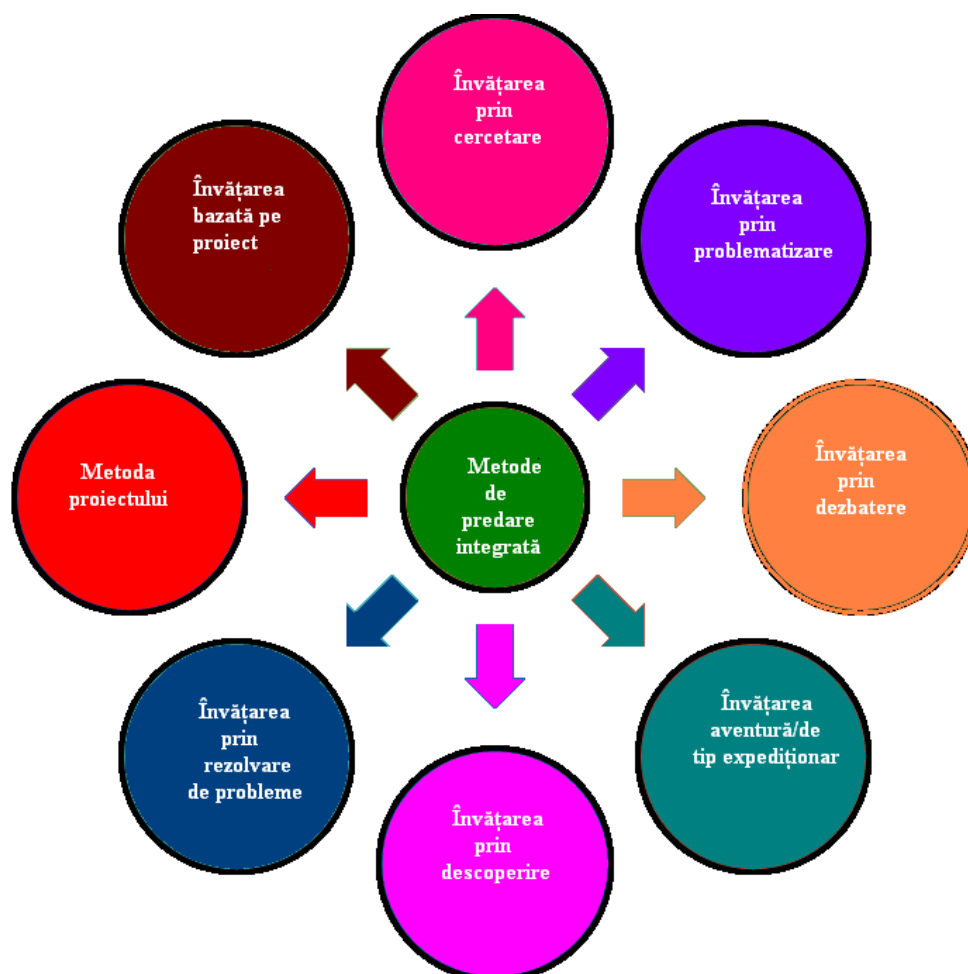
Întrepătrunderea disciplinelor și coordonarea cercetării pot sfârși prin adoptarea aceluiași ansamblu de concepte fundamentale sau elemente metodice generale, adică un nou domeniu de cunoaștere sau o nouă disciplină.

Acest tip de abordare tinde către o fuziune a cunoștințelor specifice diferitelor discipline, la descoperirea unor noi câmpuri de investigație, la conceperea unor noi programe de cercetare.

Considerându-se că deschide calea către atingerea unui nivel superior al cunoașterii, transdisciplinaritatea a fost ridicată la rangul de „*noua viziune asupra lumii*”, fiind capabilă să conducă la înțelegerea, soluționarea multiplelor probleme complexe și provocări ale lumii actuale.

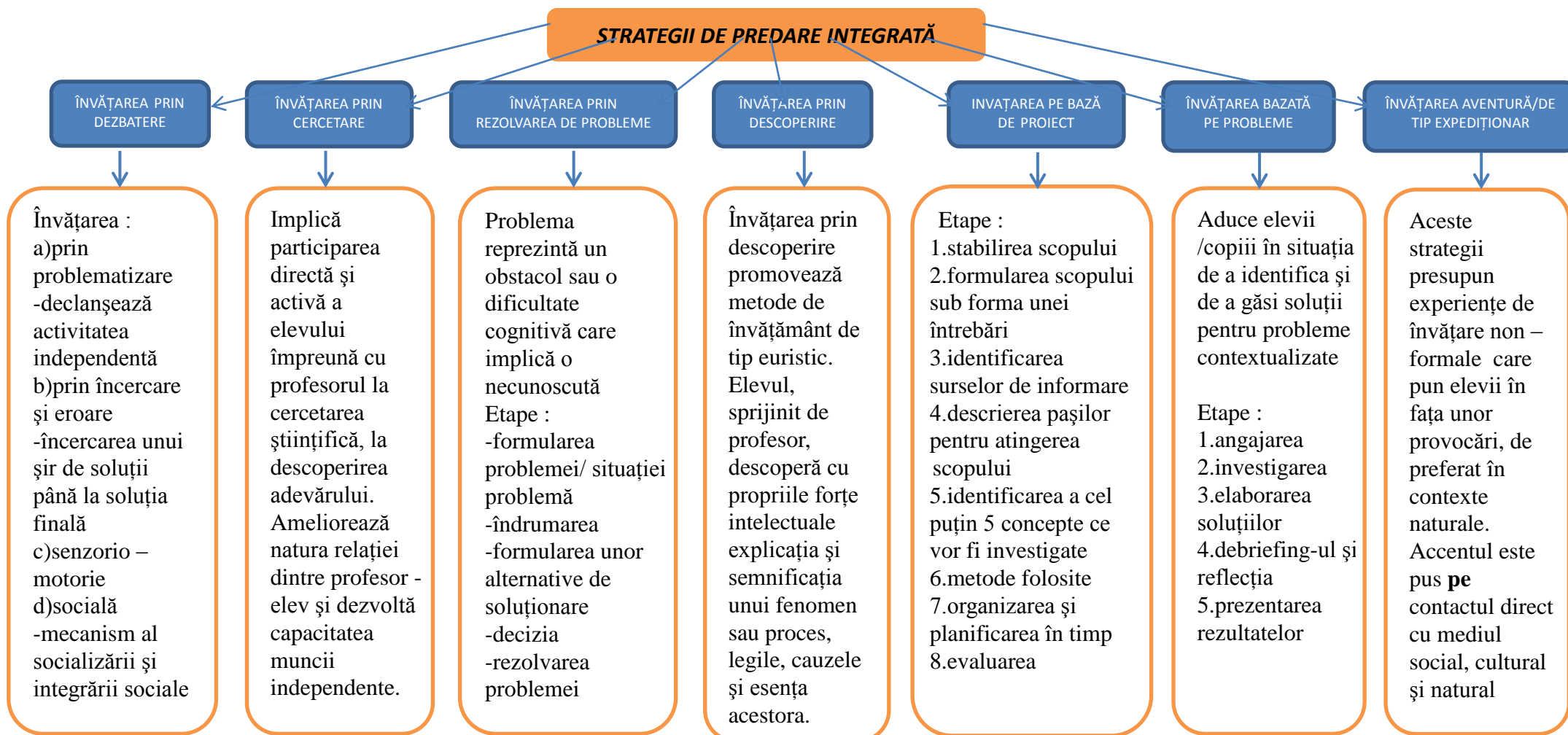
Cel mai concludent exemplu este acela că **Planul cadru** este structurat pe cele șapte arii curriculare, care exprimă intenția evidentă de a găsi soluții pentru integrarea conținuturilor. Ariile curriculare reprezintă grupaje de discipline ce au în comun anumite conținuturi și obiective de formare. Între cele șapte arii curriculare există un echilibru dinamic. Raportul dintre acestea se modifică în funcție de vârsta celor care învață și de specificul ciclurilor curriculare.

Cele mai productive strategii și metode de predare integrată, recunoscute ca promotoare ale unei învățări autentice-eficiente sunt :

Strategii de predare integrată

Metodele de predare ale profesorului pot fi convertite de către elevi în metode de învățare deoarece metodele de predare induc și învățarea .

CONCLUZII

- Integrarea conținuturilor școlare este o necesitate și un deziderat;
- Strategiile de predare/ învățare integrată, precum și nivelurile la care acestea se realizează sunt condiționate de o multitudine de factori, de natură obiectivă și subiectivă;
- Aceste modalități de integrare au avantaje, dar și dezavantaje;
- În dorința noastră de a fi moderni, de a inova practica școlară, trebuie prudență, deoarece echilibrul dintre extreme (diferențiere pe discipline vs integrare totală) se pare că este soluția cea mai eficientă;
- Abordarea integrată a conținuturilor se încadrează în seria noilor orientări educaționale, pe care numeroase cadre didactice au transformat-o de-a lungul timpului din premisă educațională în demers educativ utilizat în mod frecvent în practica de zi cu zi;
- Consideram că activitățile integrate sunt de o reală importanță în eficiența actului didactic, totuși, suntem de părere că nu trebuie făcută o delimitare bruscă între activitățile tradiționale și cele integrate, în sensul că izolându-le și organizând procesul instructiv-educativ doar în baza unui tip de activitate sau altul, nu vom obține același rezultat ca și în cazul în care în planificarea activității pedagogice încercăm împletirea fructuoasă a acestor tipuri de activități;
- Cadrului didactic îi revine rolul de a se orienta spre folosirea celor mai eficiente căi și metode, indiferent dacă ele își au originea într-o alternativă pedagogică modernă sau în pedagogia tradițională. În același timp, cadrul didactic este cel care realizează integrarea, compatibilizarea conținuturilor și stabilește relevanța acestora în raport cu cerințele curriculare și așteptările comunității.

BIBLIOGRAFIE:

- Bocoș, M., Chiș, V., *Abordarea integrată a conținuturilor curriculare, particularizări pentru învățământul primar*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014;
- Cerghit, I; Vlăsceanu, L., *Curs de pedagogie*, Tipografia Univ. București, 1988;
- Iucu, R., *Instruirea școlară*, Editura Polirom, Iași, 2002;
- Manolescu, M., *Curriculum pentru învățământul primar și preșcolar Teorie și practică*, Editura Credis a Universității București, 2004;
- Păun, E. Potolea, D. *Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative*. Editura Polirom, Iași, 2002;
- Potolea, D; Manolescu, M. *Teoria și metodologia curriculumului. M.E.C. Proiectul pentru învățământ rural*, București, 2006.